

VASI SZABÓ JÁNOS

CSIPLAK ARÁZI¹YASEMIN TOMASNAK, GÜLSAH SALIMNEK, KÜZEY MUYGANNAK,
EBRU SARARNAK ÉS MÉG SOKAKNAK AJÁNLOM

I.

A dróttal összefűzött bocskorok csattogása közelebről hallatszott a szennyvízzel, hulladékkal borított macskaköveken. Keskeny sikátort fedezett föl a málló kormos falak közt, épp oly bűdöset, dohosat, mint a többi volt körötte, ám ez talán a megmenekülést rejtette. Gyorsan befordult. Tüdejében mintha égő sörényű kábusok² száguldoztak volna, fuldokolva szívta magába az áporodott levegőt. Mögötte a kiabálás távolabbról hallatszott... Sikerült egerutat nyerni? Ruhaujjával letörölte homlokáról a verítéket.

Reménye nem tartott tovább néhány percnél. Izzó kardként hasították az üldözők fáklyái a homályt. Ordítás, fegyvercsörgetés közeledett.

Futásnak eredt. Összerántotta a görcs a lábizmait, vad dobogással jelezte a szíve a kimerültséget, szaladt tovább. Meglátta a válla fölött hátrapilantva a részegen imbolygó fáklyákat. Megbotlott egy kiálló utcakőben. Szétfröccsent körötte a langyos pocsolyalé. Nehezen állt talpra. Bukdácsolt tovább: karjával kaszáló mozdulatokat téve, fájó bal lábát maga után húzva. Két tucat lépés választotta el üldözőit. Tisztán hallotta az idegen, gyorsan pergő szavakat. Kiérezte a halálos fenyegetést.

Az utolsó pillanatban vette észre a falat. Omladék halmozódott föl lábánál, sokkal magasabb volt annál, hogy a férfi elérje a tetejét, és átmásson rajta. Zsákutca!

A penészes vakolatba fúrta fellángoló dühében ujjait. Indulata lecsillapodott, hátat fordított a falnak. Előtte bunkókkal, láncos botokkal felfegyverzett sokaság zúgott. Kíméletlen tekintetükből semmi biztatót nem tudott kiolvasni. S jöttek felé kegyetlen lassúsággal. Karnyújtásnyira voltak az élen állók. Husáng emelkedett a levegőbe, őrzöngő üvöltés nyomta el kiáltását:

¹ puszta vidék² lidércek

– *Ne bántsatok! Ne bántsatok!*

Kende felébredt rémisztő álmából. Ruhája átizzadt, haja csapzottan hullt a homlokára. Kidagadtak kézfejen az erek, amint markolta a durva szövésű pokrócot.

II.

– Szedd össze magad, Kuzgun! Felgyógyultál, nincs helyünk a számodra. Láttad hogyan kell mankóval járni? Itt van, fogd és gyakorolj! Ha szorgalmas leszel, épp úgy szaladgálsz majd, mint a lábtörésed előtt. Néhány hét és kimehetsz apád mellé a pásztorokhoz dolgozni. Ne hálálkodj! Vár még valaki? ... Ah, ismét eljöttél kis cafka! Ugyanaz a nyavalya, mint a múltkor? Itt ez a zacskó teli fehér porral. Az utolsó adag. Jobban nézd meg, ki mászik rád! Gyógyszer nélkül, a kórtól aszott és vörhenyes lesz a bőröd, s nem kellesz majd a kutyának se. Mit művelsz? Megmondtam, itt nem kell fizetni, húzd fel a szoknyádát, tűnj el... phú! Ki a következő? Kertenkele, jó bőrben vagy. Nem látsz minden dűnén kábusokat? Ne higgy annak az ostoba kuruzslónak! Demír bátyád, hogy érzi magát? Nem kínozza az amputálás után a fantomfájdalom? Meghalt. Mikor? Miért nem szoltál? A sámán kezelte... A yildirim³ vágná ketté azt a balfácánt! Kerüljön a kezem közé a vén ördög, kitekerem a nyakát! Kertenkele, menj most haza! Nagyon lesújtotta a bátyád halála a szüleidet, segítened kell nekik. Itt egy kevés olaj. Apádnak a múlt hónapban megígértem, hogy szerzek. Este pedig próbálj nyugodtan aludni. Tanri seninle olsun!⁴

Földig hajolva farolt ki a sátorból a töpörödött, barna bőrű legényke. Kende egy darabig hallotta bizonytalan lépteit; fáradtan leült a kis zsámolyra. Letörölte izzadó homlokát, és a sarokba lökte a koszos gyolcshalmot, a többi kétes tisztaságú szagló hulladék mellé. Amint felállt, szédülés lett úrrá a testén. Hetek óta érezte: baj van az egészségével. Mintha gonosz dzsinn szállta volna meg a szervezetét, belecsimpaszkodott az izmaiba, amitől hasogató fájdalommal járt a legkisebb mozdulat is. Szerencse, nem várta odakint több beteg. Nem volt tanúja a rosszulletének. Így lássák a gyógyítót, aki a saját nyavalyáival sem tud megbirkózni.

Patak csordogált a sátólól néhány lépésre éles, opálszín kövek közt. Hívogatóan mágnesezték foltos hullámai Kende napégette bőrét. Boldogan mártotta tenyerét a langyos habokba, s élvezve a mosakodás illúzióját, ar-

³ villám

⁴ Isten legyen veled!

cára lötytintette a zavaros folyadékot. Ezt a rituális pancsolást várta egész nap. Úgy érezte ekkor, hogy nemcsak a teste szabadul meg a ráakódott portól, hanem a lelkéről is sikerül lemosni a keserű sárröggként hozzáragadt emlékezést. A kitörölhetetlen, Tudásnak nevezett mocskot...

III.

Kende az orvosok céhébe tartozott. Az elmaradott sivatagi porfészekben fogat húzott, lázat csillapított, töréseket, ficamokat, csatában, vadászaton szerzett sérüléseket gyógyított. S ahogy közeledni érezte férfikora delének végét, úgy kapta rajt magát mind többször, hogy gondolatai a múltban kalandoznak. Egyre gyakrabban gondolt a kemény munkával telt napok után a diákkor boldog idejére, a Büyük Ögretmen tanítványainak maroknyi, lelkes csapatára. Az együtt töltött évekre, s a pillanatra, amikor szétszéledtek a világban, hogy az Imha⁵ utáni bűnben, nyomorban szenvedő, járványok tizedelte emberiség segítségére siessenek. A mítoszokkal körülszótt, a tömeg által babonás félelemmel tisztelt orvoslást hívták segítségül. E gyógymód eredete a régmúltba, az Imha előtti idők kódébe veszett, de értőinek utolsó csoportja megpróbálta felidézni a csendes feledés fátyla mögül. Csalók, kontárok, szemfényvesztő sámánok „hipnotikus varázslatai” piszkították be a tudomány hírnevét. Az igazi tudós orvosok másmi lyenek, s közülük is a legnagyobb Büyük Ögretmen volt. Nem ült a babérjain a gazdag kliensek pénzén élösködve, hanem jó képességű gyermekek tucatjait vette maga mellé az ősi Budah külvárosainak nyomornegyedeiből. S oktatta őket előbb a betűvetésre, majd olyan titokzatos tudományok rejtelseibe avatta be az ifjakat, mint a számtan, a vegytan, az élettan. Amint magába szívott némi felületes ismeretet, a tanítványok jó része megszökött, és a világ poros szavannáin kóborolva mágusként, kuruzslóként, méregkeverőként kereste meg a kenyerét. Ám a többség maradt, és kijárta az iskolát. Ők lettek az Ölen⁶ Korának utolsó doktorai. Megvetett, kiközösített emberek. Az öngyilkosságba kergetettek, a megháborodottak... Kevesen bírták olyan sokáig cipelni a Terhet, mint Kende. Szerencséje volt, amikor Büyük ide a déli sivatagba küldte. Itt az emberekből a civilizáció szikrája is kihuny. Még arra sem voltak képesek, hogy a közülük kiváló sorstársuk ellen áskálódjanak, vagy elpusztítsák.

Ismét érezte a tompa fájást a fejében. Az előző éjszaka álma végigkísérte napját, félelmes látomásként öltött alakot az elméjében. Mintha nem lett volna elég baja?!

⁵ pusztitás

⁶ haldoklás

Arra eszmélt, a patak olajos pocsolya-ízét érzi a szájában. Nagyot horkantott, s kiköpte az émelyítő folyadékot. Karcsú árnyék nyúlt az ő robosztus árnya mellé. Hátrafordult, s feltörő örömmel nézett a lányra. Nadasz állt mögötte, csillogó szemét várakozóan rászegezte.

– Kész a vacsora, Kende amdza⁷! –idegen lágysággal rezgett hangja a gyorsan hűlő levegőben.

– Jól van. Végeztem, mehetünk, kizi⁸ – dörmögte Kende, s indult a Gyógyítás Háza mellett terpeszkedő, sárga bőrrökkel borított építmény felé.

Itt laktak ők ketten. Nadasz nem volt a férfi édes gyermeke. Négy-öt éves csöppség lehetett, amikor rátalált Kende egy kahverengi kereskedő karavánjának tetemei közt. Akkor sem tudott magyarázatot adni arra, miként maradt életben a gyenge kisgyermek? A karaván felnőtt férfitagjai úgy hullottak az éhségtől és a szomjúságtól, mint Budah városában nyáron a falevelek.

Kende hevesen megrázta kócos üstökét, hogy kiverje fejéből a buta gondolatokat. Hagyni kell békében porladni a múltat. Az egykori apróság mára szép, okos lánnyá serdült.

Rozsdás dróton mécses lógott alá a szűk konyharész tetejéről. Alatta simára gyalult faasztal állt – felbecsülhetetlen kincs a sivatag-világban - két székkal. Fehér vászonerítő borította az asztalt, közepén piros virágképekkel díszített agyagtál állt, mellette egy-egy fatányér és fényes rézkanalak heverték. A rend, a tisztaság, s a pusztai környezetben gazdagnak tűnő „étkezéslet” a régi budahi vacsorák hangulatát idézték föl Kende emlékezetében. Mosolyogva szagolt a levegőbe.

– Micsoda fenséges illat! Csak nem babfőzelék?

– Egy házalótól vettem szakajtónyi szárított tarkababot.

– Ügyes voltál, Nadasz! Fertőtlenítetted?

– Igen... Megmostam a furcsa porban, ami sötétvörösre festi a vizet, ha beleszórom.

– Akkor ne is húzzuk tovább az időt! Aki nekünk ételt adott, annak neve legyen áldott!

Nadasz iyi isztah!⁹

A lány megpróbált rosszálló pillantást vetni a férfira. Ám látva, hogy farkasétvágygal tömi magába az ételt, fölkacagott. Az asztallapra könyökölve, állát tenyerébe tartva figyelte Kendét. S hallgatta, amint a fejük fölött a mécses gyér fénykörén túl döngicsélni kezd néhány sivatagi bogár.

⁷ bácsi

⁸ lányom

⁹ Jó étvágyat, Nadasz!

IV.

Kende jóllakottan leheveredett. Számumként ragadta el elméjét a kimerültség. Hiába ellenkezett, a fáradtság erősebb volt az akaratnál, tudata elmerült az álom sötét tavába: *a vén Büyük és tanítványai a nyugati Devler Daglar¹⁰ lábánál álltak, egy ősi romváros előtt. Kende oszlopokból álló, a leomlott betonfalaknál is régibb kőszentélyt pillantott meg. Fölsírmerte repedezett homlokzatán az Imha előtti kor rúna-betűit. Lehajtotta a fejét, lassan vett erőt a fölindultságán. Vibrált a felirat a sivatagi légben: COLONIA CLAUDIA SAVARIA... De nem mert ráemelni a tekintetét.*

Szombathely, 1990–2014.

¹⁰ Gigász-hegység